

Szkoła Podstawowa nr 5 w Zabrze

przy ul. Królewskiej 4 (dawna Zedlitzstraße, później Krasickiego) jest jedną ze starszych w Zabrze.

Szkoła nasza - tak jak wiele innych - istniała jako wyznaniowa aż do października 1939 roku. Pierwsze przymiarki związane z budową szkoły miały miejsce już w 1903 roku. Inicjatorem przedsięwzięcia był ówczesny Powiatowy Inspektor Szkolny Polatzek, a autorem projektu szkoły gliwicki architekt E. Petzke. Zakładano wówczas budowę budynku obejmującego 16 klas, ale wzrastające potrzeby przyczyniły się do zmiany tego projektu i zdecydowano się ostatecznie na 24 sale.

Ciekawy architektonicznie obiekt powstał na wzór budynku Szkoły powszechnej w Rybniku (obecnie Gimnazjum nr 1) istniejącej od 1902 roku, a zaprojektowanej również przez E. Petzke. Dzięki wspaniałym rozwiązaniom architektonicznym odróżniał się od schematycznych budynków szkolnych tamtego okresu. Budowę rozpoczęto 1 kwietnia 1904 roku, a już rok później szkoła mogła rozpocząć swoją pracę dydaktyczną. Zaczęły funkcjonować dwie katolickie szkoły, osobno dla dziewcząt i chłopców. Całość obiektu szkolnego składała się z trzech kondygnacji. Osobnymi budynkami były toalety. W suterenie wydzielono również mieszkanie dla woźnego.

Prace budowlane pod kierunkiem architekta szkoły prowadziła firma budowlana W.Silber'a (Baugeschäft und Dampfziegeleiwerke) z Zabrze. Donosił o tym na pierwszej stronie ówczesny lokalny dziennik „Zabrze Anzeiger” Nr 190. Prace wykonały firmy: J.i G. Proske, Fuchs z Rybnika, Richtarski z Zabrze i J.Sattler z Gliwic, A. Sagolla z Zabrze, J. Gralka z Zabrze, Bernert z Zabrze, Januschofsky z Zabrze, Oskar Kublick oraz mistrz ślusarski O.Joachimsky z Zabrze. Instalację gazową zlecono do wykonania gazowni gminnej, a centralne ogrzewanie parowe firmie Pflaum und Gerlach z Schoenebergu – Berlin. Budowę sfinansowano z budżetu gminy ze wsparciem rodziny Henckel von Donnersmarck.

Gmach w stylu neogotyckim zbudowano z czerwonej klinkierowej cegły (o wymiarach: 48,90 m długości, 16,86 m szerokości oraz 15,55 m wysokości) z dwoma pięknymi portalami. Detale architektoniczne elewacji budynku murowano z cegły glazurowanej w kolorze zielonym, a kolumny portali i przyziemia z kamienia. Owe tęgie kolumny nawiązują swoimi kształtami do sztuki egipskiej z epoki Memfis. Szczyty tych portali bram od strony ulicy Królewskiej zwieńczono metalowymi ażurowymi krzyżami wykonanymi w firmie O. Joachimsky'ego z Zabrze o ornamentyce nawiązującej do ściąg umieszczonych w innych częściach budynku. Wiadomo, że do 1945 roku znajdowały się jeszcze na swoich miejscach. Na ścianach zewnętrznych szkoły widoczne są również ozdobne kute ściągi, między innymi w kształcie "lamina lacerta" - jaszczurki, która jest symbolem słowa, natchnienia boskiego, mądrości, życzliwości, bezpieczeństwa, zdrowia, a zarazem... lenistwa i niedbałości. W tradycji chrześcijańskiej jaszczurka to emblemat świata nauki katolickiej. Szczyty dachu

budynku ozdobiono ażurową balustradą tzw. kostiumem francuskim, podkreślającym dekoracyjność szkoły, z górującym kiedyś pośrodku masztem. Od strony podwórza szkolnego na ścianach portali u szczytu dachu zauważymy Λ (alfa) i Ω (omega) - pierwsza i ostatnia litera klasycznego alfabetu greckiego. Symbolika alfy i omegi pochodzi z Apokalipsy św. Jana, gdzie określony w ten sposób jest Bóg i Jezus (mówi: "Jam jest alfą i omegą"). Symbole te oznaczają również sakralność tych przedmiotów.

W pierwszym roku szkolnym pod pieczę rektora (dyrektora) i nauczycieli uczęszczało 970 chłopców w 13 klasach i 745 dziewcząt w 11 klasach. Nauka przebiegała w duchu pruskiego porządku i dyscypliny. Przez cały okres od 1905 do 1945 roku szkoła zmieniała dosyć często swoją nazwę i numerację. Najczęściej wpływ na to miały zmiany okręgów szkolnych i wydarzenia polityczne.

Chronologicznie porządkując:

Szkoła dla dziewcząt:

**Katholische Volksschule XV,
Katholische Mädchenschule 15 (Knaben Handfertigkeits
und Haushaltung Schule),
Mädchenschule 11b,
Volksschule 6,**

Szkoła dla chłopców:

**Katholische Volksschule XIV,
Katholische Knabenschule 14,
Knabenschule 11a,
Volksschule 5.**

Dokładniejszych przyczyn zmian nie sposób ustalić. Oprócz tych istniała jeszcze jedna nazwa – *Zedlitzschule*, najbardziej popularna, najdłużej używana i historycznie przetrwała do dzisiaj.

Pod koniec 1944 roku z powodu nasilenia się działań wojennych wiele szkół zawiesiło działalność. Nauka w naszej szkole również została wstrzymana, a budynek dostosowano do potrzeb szpitala wojskowego (Lazaret). Uczniowie zostali przeniesieni do pobliskich szkół (między innymi ówczesnej Kath. Volksschule IX/X, późniejsza Szkoła Podstawowa nr 7 przy ul. Wolności, obecnie w tym miejscu nie istniejąca). Po zdobyciu Zabrze przez żołnierzy Armii Czerwonej 24 stycznia 1945 roku, aż do 1959 roku mieściły się tutaj dwie szkoły, nr 5 i nr 6. Jest to kontynuacja ostatniej numeracji szkoły wprowadzonej około 1940 roku.

W budynku przy ulicy Królewskiej powstały dwie szkoły – Publiczna Szkoła Powszechna nr 5 (dla chłopców) i nr 6 (dla dziewcząt). W pierwszej zapisano 120 chłopców. Nauczycieli było dwóch: Waclaw Obraziński - kierownik szkoły i Teofil Czech. Klasy łączone tak, że jeden nauczyciel uczył klasy I-IV, a drugi V-VII. W tym czasie „szóstka” również podjęła trud rozpoczęcia nowego roku szkolnego. W szkole tej uczyli wówczas m.in.: Bożenna Bardzińska (poprawna pisownia imienia!), Józefa Mierzejewska, Małgorzata Mnich, Jadwiga Drozd, a kierownikiem zostaje Aniela Szymaszek. Według informacji zaczerpniętych z kroniki SP 5 z tamtego okresu wynika, że właściwie rok szkolny

1945/46 rozpoczął się 4 października. Było 300 uczniów, a ich stan w styczniu wzrósł do 538. Brak sprzętów szkolnych, usuniętych w czasie wojny w związku z przeznaczeniem budynku na szpital wojskowy, utrudniał pracę szkoły.

Dnia 1 marca 1946 roku kierownikiem szkoły został mianowany Ryszard Kuliński, którego zdemobilizowano z Wojska Polskiego. Pełnił tę funkcję najdłużej bo do roku 1970.

Od 1 września 1954 roku SP 5 staje się szkołą koedukacyjną. Nastąpiło pewne wymieszanie uczniów. Grupa dziewcząt z sąsiedniej szkoły nr 6 przyszła do „piątki”, a część chłopców przeszła do „szóstki”. 12 grudnia 1959 roku wyprowadziła się z budynku Szkoła Podstawowa nr 6, w związku z oddaniem do eksploatacji budynku szkoły na Osiedlu Matejki. Dzięki temu poprawiły się warunki nauki (do tej pory często klasy liczyły po 50 uczniów). Na okres ten przypada kolejny remont i modernizacja szkoły - wybudowanie ubikacji w szkole, a zlikwidowanie starych przedwojennych toalet stojących na podwórzu.

W roku 1964 rozpoczęto budowę sali gimnastycznej i świetlicy szkolnej. Budowę ukończono i uroczystie oddano do użytku 12 października 1965 r., w rocznicę powstania Wojska Polskiego. 28 kwietnia 1965 r. w szkole podjęto uchwałę o nadaniu placówce imienia bojownika komunistycznego okresu II wojny światowej – Janka Krasickiego i przemianowania ulicy Królewskiej na Krasickiego. Po roku 1995 patrona zniesiono, a ulica odzyskała swoją dawną nazwę.

Rok 2004/2005 był dla nas rokiem szczególnym.

1 października 2004r. uchwałą Rady Miejskiej nadano szkole imię **Króla Jana III Sobieskiego. Uroczyste nadanie imienia zostało połączone z obchodami **100-lecia** szkoły. W tym uroczystym dniu nastąpiło również poświęcenie sztandaru szkoły. Podniosłe chwile na akademiach poprzedzone były odśpiewaniem **hymnu szkoły**, którego autorkami są nauczycielki naszej szkoły.**

oprac. Piotr Szafarz

